

Mauno Pesonen

**Kulta
Jyvä**

ja koston siemenet

Kultajyvä

ja koston siemenet

Mauno Pesonen

Kultajyvä

ja koston siemenet

2020 Mauno Pesonen

Kansien ja takaliepeen kuvat: Mauno Pesonen

Kustantaja: BoD-Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD-Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-802-399-9

Anna jyvän kiertää.

Lailla pisaran
kimmeltävän timantin
puroon putoan.
Jokeen ajaudun
kuohuun kosken katoan
pohjaan vajoan.
Mereen mahtavaan
villi virta kuljettaa
viimein minut saa.
Vesihöyrynä
sineen taivaan kohoan
ukkospilveksi.
Sateen synnytin
timanttina pisaroin
puroon putoan.
Pieni pisara
loputtomaan kiertoonsa
uuteen kohoaa.

(Haiku, kolmisäkeinen japanilainen runo, jossa on 17 tavua.

Ne jaetaan säkeisiin suhteessa 5-7-5.)

Minä olen Kiia Johnson ja minulla on vaitiolovelvollisuus.

En saisi kertoa asiakkaistani,
mutta tässä tapauksessa minua on vaadittu tekemään niin.

Varhainen syysaamu on vielä viileä. Kosteaa usvaa viipyilee meren yllä, maalaa kuvauksellista maisemaa Helsingin Pohjoisrannan edustalla. Uspenskin katedraalin lähellä eräs mies on ulkoiluttamassa koiransa ja päättää tehdä vielä kierroksen kirkon ympäri. Hän haluaa ihaila maalauksellista näkymää, jonka aamuinen merisumu tarjoilee hänen aisteilleen. Se on harvinainen, aina erilainen, mies ei kyllästy koskaan ilmiöön, joka piirtää puisten perinnelaivojen mastot ja köysistöt esiin usvan keskeltä – herkkä, kaunis, graafinen näkymä.

Uspenskin pääoven kohdalla hänen Jackrussellinterrierinsä alkaa murista ja pysähtyy. Silloin mies huomaa, että koristeellista ovea vasten nojaa kummallinen paketti, josta näkyy vain farmarihousut, lenkkikengät ja kädet. Siinä istuu mies, raajat on lukittu tiukasti ilmastointiteipillä, yläosa on puettu juuttisäkkiin. Koiran ulkoiluttaja tajuaa, että paketti taitaa tarvita apua.

– Hei, oletko hereillä? hän kysyy ja harppaa kirkon rappusille koskettamaan miehen jalkaa. Vastaus on vaisu jalan liukahdus. ”Ainakin se on hengissä”, ajattelee mies.

– Minulla ei ole puhelinta mukana, menen kotiin soittamaan sinulle ambulanssin, sanoo mies juuttisäkille.

Poika syntyy elokuun lopulla, aivan kuin tietäisi, että nyt on turvallista tulla ja tuoda rauha maailmaan, sota päättyy pian. Sota julistetaan päättyneeksi seuraavalla viikolla, 4.9.1945. Perheellisille rintamamiehille oli päätetty muodostaa pientiloja asutuslain nojalla. Jatkosodan takia talvisodan jälkeinen tilojen muodostaminen keskeytyi. Nyt toimintaa päästiin jatkamaan. Pojan vanhemmat onnistuivat saamaan ja ostamaan pienen metsätilan, jossa kasvoi mahtavia kuusia ja mäntyjä, oivallista tavaraa pientilan asumuksia varten. Niistä puista pystytettiin rakentamaan pieni mökki, sauna ja navetta ja vielä myöhemmin isompi kunnan talo. Raivattiin peltotilkut, kylvettiin heinikot, kynnettiin perunapellot. Se oli kovaa ja armotonta aamusta iltaan raatamista.

Pojan isä on ollut kestäkykynsä rajoilla. Tärkein työ on tehty, pellot kasvavat heinää, metsätyöstä saa ne vähät rahat, jotka tarvitaan niihin hankintoihin, mitä eivät omilta pellot pysty tuottamaan.

Miehen sielua piinaavat sodan jättämät, syvällä syöpyneet henkiset vauriot. Ne vainoavat häntä yön pimeinä hetkinä. Humala auttaa siihen piinaan, ahdistus pääsee purkautumaan humalatilassa. Ei ole kriisiapua. On vain pakko selvitä. On jo vuosi 1951. Poika on kuusivuotias, metsän poika.

On pimeä aamuyö, pojan isä istuu tuvan pöydän päässä, kivääri nojaa pirtin pöytään, isä pitelee sitä kaksin käsin ja karjuu humalan kiihottamaa tuskaansa öljylampun valaisemaan hämärään huoneeseen:

”Perkeleen huora, tapan sinut, saatana.”

Poika makaa laverilla aivan isän vieressä ja äiti omassa vuoteessaan kamarin puolella. Humalainen karjuminen on jatkunut jo jonkin aikaa ja kiihdyttänyt miehen vainoharhaisen mielentilan siihen pisteeseen, että hän on hakenut vintiltä sotilaskiväärin. Hän ei ole kertonut, miten se on hänen käsiinsä joutunut.

Isä huutaa, ääni särkyy, vaahto valuu suupielestä:

”Tapan sinut, saatanan huora!”

Isä ampuu kohti kamarin seinää, jonka takana äiti nukkuu. Luoti lävistää hirsiseinän. Poika pelkää, mutta hänen suojamekanisminsa tyhjentää pelkäämiseen liittyvän muistin. Myöhemmin hän muistaa ainoastaan pelänneensä, että luoti osui äitiin, että nyt äiti kuoli.

Isä lataa ja ampuu uudestaan. Luoti lävistää tuvan oven.

”Tulkaa tänne vaan, saatanat!”

Isän humalainen karjuminen toistuu usein, silloin kun alkoholi saa otteen. Nyt hänellä on kivääri mukana ensimmäistä kertaa. Silloin, kun isä ei juo, on hetkiä, jolloin hän on ihan tavallinen, hänen kanssaan pystyy puhumaan aivan normaalisti ja pohtimaan asioita niinkuin kenen kanssa tahansa. Silloin hän on oikeastaan ihan mukava ja hauskakin, kertoo tarinoitaan.

Mutta... isä lyö äitiä nyrkillä silloinkin, kun ei ole humalassa, kerran päähän niin, että äiti kaatuu ja vaikertaa kivusta. Poika katsoo voimattomana, pelkää isän raivoa, ei uskalla sanoa mitään, ei ole rohkeutta nousta isää vastustamaan, eikä puolustamaan äitiä. Hän tuntee itsensä surkeaksi. Jotain minun on pystyttävä tekemään, en kestä enää äidin vaikerrusta, lyöminen on loputtava, hän ajattelee.

Kesällä, heinäpellolla muutos tapahtuu. Poika on käymässä sisällä tuvassa ja näkee ikkunasta kuinka isä lyö taas äitiä niin lujaa, että äiti horjuu, pitelee päätään, kaatuu.

Äkkiä poika saa jostain voimaa, ihan kuin jokin käskisi toimimaan. Hän juoksee, hakee kiväärin porstuan välikatolta, jossa se on ollut piilossa, tarkistaa lukon, etsii patruunan ja lataa kiväärin, juoksee heinäseipäiden suojassa pellon reunaan ja osoittaa aseella isäänsä, joka on kumarassa äidin päällä, on tarttunut äitiä kurkusta, huohottaa naama punaisena, mutta hyppää vauhkona ylös ja hyytyy paikalleen kun näkee, että pojalla on kivääri, joka osoittaa suoraan häneen.

– Et lyö enää äitiä, poika saa sanotuksi. Hänen äänensä kuulostaa vieraalta, ontolta.

Hänellä on nyt isompi valta kuin isällä ja isän nyrkillä ja on kiire ja hän puristaa kiväärin liipaisinta vaistomaisesti. Pamaus tukkii korvat, ase on painava, sen piippu heiluu liikaa, luoti lähtee taivaan tuuliin, ja kiväärin tukin potku heittää pojan selälleen.

Olkapähän sattuu kovaa ja itku purkautuu, henki ei kulje.

Isä tulee ottamaan maahan pudonneen kiväärin, ei sano mitään, huohottaa vieläkin, katsoo poikaansa niinkuin ei koskaan ennen, lähtee viemään asetta pois.

Äiti kömpii köhien ylös, tulee pojan luo, heijaa sylissä ja kykenee sanomaan:

– Tuommoista sinun ei kannata koskaan enää tehdä. Onneksi ei käynyt pahasti.

Tämän enempää asiasta ei puhuta, eikä kivääriä enää sen jälkeen löydy mistään. Kotona ei muutenkaan paljoa puhuta, äiti laulelee enemmän kuin puhuu. Isä ei enää ole lyönyt äitiä. Pojalla ei ole edes

aavistusta vielä, eikä ehkä koskaan, mitä kaikkia asioita on asettunut hänen alitajuntansa kätköön, pohjalle saakka, lukkojen taakse – avaimet heitettyinä syvälle mustan lähteen syövereihin.

Syksyyn mennessä pojan mielessä on alkanut kypsyä kokonaan uusi ajatus. Jostain se tulee, selkeä ja kirkas. Hän on moneen kertaan kelannut mielessään, mitä hänelle olisi tapahtunut, jos hän olisi ampunut isänsä.

”En enää ikinä halua kostaa, siinä ei ole mitään järkeä, sehän on ihan kauhea ajatus. Minähän olisin voinut tappaa isäni. Minä olisin murhaaja, olisin murhamies.”

Hän kuvittelee voisiko elämässä olla muutakin kuin vihaamista, huutamista tai kostamista. Voisiko olla parempia asioita? Jos voisi keksiä sellaisen vastavoiman, joka olisi yhtä vahva kuin kosto. Olisi hyvä keksiä koston vastavoima. Mikähän se voisi olla, mistä sellaisen löytäisin.”

Pojan on yhtäkkiä helpompi hengittää, hän tuntee kuinka maailma avartuu valoisammaksi ja hän vaistoa olevansa nyt jonkin tärkeän äärellä.

Metsä on pojan ystävä ja turvapaikka. Hän löytää sieltä rajattoman mielikuvituksen lähteen, seikkailun ja yksinäisyyden ilon. Äidiltä hän saa myös tukea ja rakkautta.

Kun sitten koulu alkaa, hän lukee kaikki kirjat, jotka kyläkoulun hyllystä löytyvät. Tuhannen ja yhden yön tarinat ja Kuningas Salomonin kaivokset – ne ovat mielikuvitusta kiehtovia tarinoita. Hyllyssä on kirjasarja Maailmankirjallisuuden mestariteoksia. Sarjassa on Humiseva Harju, Goethen Nuoren Wertherin kärsimykset ja monta muuta huikeaa elämystä nuorelle, tietoa ja viisautta janoavalle uteliaalle mielelle. Sitten

on yksi teos, josta löytyy tukea itämään jääneelle ajatukselle – on oltava olemassa muukin keino kuin kosto.

Eräässä Dostojevskin teoksessa on väite, joka oudolla tavalla lumooa pojan mielen:

”Hyvyys pelastaa maailman – ei järki.”

Miten niin voi väittää, kyllähän järkeä tarvitaan. Miksi kuuluisa kirjailija sanoi näin? Sehän on todella vahva väite. Tarkoittaako hän sitä, että järki on hyvä olla, mutta ilman hyviä ajatuksia elämästä tulee kovaa ja tunteetonta, että järkevyyden lisäksi tarvitaan rakkautta ja lämpöä ja lempeyttä. Vai tarkoittaako väite sitä, että järki on hyvyiden vastakohta eli paha? Ei kai sentään. Ajatuksen erikoisuus asettuu vaivaamaan pojan uteliasta etsintää.

Tuntuu, että mies on järkeä, nainen ja äiti enemmän sitä lempeää puolta. Pojalle äidin merkitys lapsuudessa on suuri: kauneuden vaalija, turvallisuuden antaja, suojeleva ja rakastava ihminen. Se selittää, miksi hänelle on luontevaa arvostaa naisia myös aikuisena.

Sitten on vielä Dostojevskin toisessa kirjassa ruhtinas Myshkinin mietelause: ”Kauneus pelastaa maailman”, eettinen kauneus ja esteettinen kauneus yhdessä. Näyttää olevan kirjailijalle tärkeä teema. Dostojevskin teos, Rikos ja Rangaistus, on jättänyt pojan mieleen omituisen kaksijakoisen tunteen. Jos hyvyys pelastaa maailman, niin miksi kirjaan on tullut rikos? Hän yrittää työntää pois mielestään murhan, jonka kirjan päähenkilö tekee – se on pelottava kuva. ”Mitä minulle tapahtuisi, jos olisin tappanut isäni? Olisiko minusta tullut yhtä hullu kuin Raskolnikovista?”

Kirjojen maailmasta pojan vilkas mielikuvitus löytää lisää kasvupohjaa. Kotona ei ole radiota. Aikaa kuvittelulle on.

Hän kuvittelee kuinka hän rakentaa kokonaisen oman turvapaikan, maailman, jossa hän elää yhdessä ihastuksensa, kauniin ja reippaan naapurin tytön kanssa. Tämä maailma on muilta suljettu, sen maailman yllä on valtava kupu, jonka sisällä on oma aurinko ja kuu ja tähdet. Se on paratiisi. Siellä on mahtavia vuoria, palmumetsiä, puroja, jokia ja vesiputouksia, hedelmäpuiden oksat notkuvat herkkujen painosta. Siellä on upea hiekkaranta ja sen edustalla mystinen saari, jonne voi soudella tekemään tutkimusretkiä. Siellä on ihana ilmasto ja aina kesä, on paljon rakkautta, on iloa ja aina onnellinen olo. Poika tuntee olevansa siellä ihan oikeasti, tuntee kevyen lämpimän tuulen ja sen tuoman huumaavan lumpeenkukkien ja suopursujen tuoksun, kuulee pääskyjen riemukkaan liverryksen.

Hän rakentaa siellä robotin, joka palvelee heitä, valmistaa herkkuja ja hoitaa kaiken tarpeellisen. Se on ihmistä viisaampi, niin viisas, että se osaa sitten aikanaan opettaa ihmisiä ymmärtämään, että vihaisuus ja kiusaaminen ja lyöminen ovat tosi huonoja asioita. Se osaa vaikuttaa ajatuksiin niin, että sieltä jäävät kokonaan pois ne rumat ominaisuudet, jotka pilaavat ihmisten onnen ja hyvän elämän.

Se on järjen ääni, joka pystyy näyttämään hyvyyden voiman, kuinka palkitsevaa sellainen ihmisille olisi. Se osaisi vaikuttaa suoraan aivoihin niin, että sieltä katoaisivat aggressiivisuus ja muut pahat asiat. Poika lähettää robotin maan päälle, sitten kun se on tehnyt kopion itsestään. Alkuperäinen jää palvelemaan keksijäänsä ja raportoimaan lähettilään aikaansaannoksista maan päällä.

Sellaisen maailman poika toivoo löytävänsä maan päältä. Hän haaveilee siitä joka päivä, ryhtyy piirtämään sarjakuvaa maailmastaan, kuvittamaan kuvitelmiaan. Hänelle kehittyy palava halu oppia myös

kirjoittamaan niinkuin ne parhaat teokset on kirjoitettu. Koulujen henkisissä kilpailuissa hän saa palkinnot molemmissa lajeissa, sekä kirjoittamisessa, että piirtämisessä. Ne taidot ruokkivat itsetuntoa ja tulevat palkitsemaan hänet myöhemmin tavalla, jota hän ei vielä osaa aavistaa. Kuka voisikaan nähdä tulevan? Kuinka voi elää, ellei uskoa ja kuvitelmia ole.

Isän kanssa hän tekee metsätöitä. Se on ainoa ansiotyö ja keino saada rahaa korven keskellä. Työ on raskasta, mutta siinäkin on aikaa kuvitella, ajatella. Metsä on turvallinen, se on kauneutta, se on mahtavia mäntyjä, toista metriä korkeita muurahaispesiä, suojaisia kuusikoita, valoisia koivikkoja, järeitä kalliolohkareita, solisevia pieniä puroja. Tuulen humiseva musiikki on unettavaa, sammaleiselle rinteelle kelpaa kellahtaa katsomaan puiden latvojen balettia sinivalkoista taivasta vasten ja keskittyä kuuntelemaan tuulen puhallinsoitinten sulosta sinfoniaa. Sitten koittaa aika, jolloin on lähdettävä maailmalle, niinkuin iso osa ihmisistä joutuu työn perässä lähtemään. Suuren muuttoliikkeen aika, maaltapako on alkanut.

Poika on päätellyt, että parhaat mahdollisuudet saada työtä on mennä Helsinkiin, pääkaupunkiin. Hän on silloin kahdeksantoista vuoden ikäinen. Annetaan hänen itsensä kertoa:

– Juna kuljettaa minut Helsinkiin. Mukanani on vain yksi laukku, jossa on vaatteiden ja matkaeväiden lisäksi pieni kamera, Felica. Läheltä rautatieasemaa löydän matkustajakodin, josta saan kahden hengen huoneen. Huonetoiverini on kuulemma jo paikalla. Vähät rahani riittävät muutamaksi yöksi. Olen varovainen. Olen lukenut lehdistä tarinoita, joissa Amerikkaan muuttaneita on heti satamassa huijattu ja heiltä on rosvottu rahat ja houkuteltu tekemään laittomuuksia. Helsinki on iso kaupunki, täällä on syytä olla varovainen. Katson kovin epäluuloisesti huonetoiveriani. Hän on vanha kumara ukko, jolla on pistävät silmät, joka suuntaan hapsottava tukka ja tuuhea kokoparta, tuskinpa tuollainen mies on vaarallinen. Hän katsoo minua tarkkaan, kyselee, mistä olen kotoisin, murahtelee itsekseen, pudistelee päätään.

– Sinulle tulee vaikeuksia, nuori mies, suuria vaikeuksia, hän sanoo käheällä äänellä.

– Mutta älä huolestu, sinulle tapahtuu myös paljon hyvää, onnistut monissa asioissa. Hankaluuksia tulee, olet liian sinisilmäinen, sinua on helppo huijata ja sinuun on helppo vaikuttaa.

Tuijotan miestä ihmeissäni, miksi se puhuu tuollaisia, eihän se minua tunne mitenkään, ei ole puhuttu edes montakaan sanaa. Mies vaikuttaa niin oudolta, että en uskalla kysellä miksi hän haluaa pelotella, kun muutenkin on jo valmiiksi levoton, turvaton ja orpo olo. Näin rautatieasemalle saapuessani vain valtavan kokoiset, kiviset, harmaat ja

synkät talot, kulkijoiden epäluuloiset katseet, tunsin kylmän, vieraan ja tylyn tunnelman karun kosketuksen.

– Aamulla olotilani tuntuu ihme kyllä yllättävän toiveikkaalta ja huomaan, että minua kovasti varoitellut huonetoveri on jo häipynyt matkoihinsa, en edes kuullut hänen lähtöään.

Toiveikkuus herää, kun tajuan, että minähän olen nyt Helsingissä, täällä onkin kaikki mahdollista. Matkustajakodin aulassa huomaan paksun lehden, Helsingin Sanomat. Siinä on sivukaupalla avoimia työpaikkoja. Tutkin niitä, ihmettelen miten monenlaisia ja kummallisia ammatteja ja töitä täällä on olemassa. Löydän yhden, joka tuntuu minulle sopivalta. Se on ihan kaupungin keskustassa, ja päätän mennä sinne heti seuraavana aamuna.

Johtaja kuuntelee innostunutta vuodatustani, kun näytän piirroksiani ja kirjoituksiani, kerron ajatuksistani ja kerron myös, että olen kätevä käsistäni, osaan tehdä melkein mitä vain.

– Täällä meillä on monenlaista tekemistä. Pitää hoitaa varastoa, somistaa ikkunoita, tehdä esitteitä, auttaa myymälässä. Näyttää siltä, että sopisit hyvin meille töihin, sanoo ystävälliseltä vaikuttava johtaja.

– Minä voin aloittaa vaikka heti.

Johtajaa hymyilyttää.

– Senkun aloitat. Mene tuonne varastoon ensin. Pena neuvoa, mitä pitää tehdä.

Niin pääsen heti kauppaan töihin, pääsen somistamaan ikkunoita, suunnittelemaan, tekemään ja kuvittamaan esitteitä, hakemaan tullista

PALACE

Kultajyvä

Poika syntyy, rauhan aika alkaa.

Sota päättyy seuraavalla viikolla.

Sota on synnyttänyt ihmiseen sisun,
selviytymisen tahdon - ja mielen vammat.

Tulevaisuus rakentuu keskelle metsää.

Pelko iskee, hätä kasvaa, pojan alitajunta
valitsee unohtamisen. Pelosta nousee toivo ja
onnistumisen varmuus. Hän lukee kirjasta väitteen

”hyvyys pelastaa maailman – ei järki” ja
päättää selvittää pitääkö moinen väite paikkansa.

Ajatuksesta versoo Kultajyvä, tavoite,
joka määrittää Kari Koskivaaran tien ja päämäärän.

Kultajyvästä kasvaa elämän mittainen tehtävä.

Tien varrella odottavat uudet pelot ja
koston karut kohtalot.

Siellä odottavat ilon hetket,
ystävyyden arvokkaat aarteet.

Tapahtumat sijoittuvat pääasiassa Helsinkiin
ja Cannesiin, kulkevat Lapissa ja Itävallassa,
vierailevat Valamossa ja Amerikassa.

Kultajyvän sato kypsyy aikanaan,
mutta millainen sadosta tulee?

